

УДК 636.22/.082:619Ж618.177 (477.74)

Стан відтворення великої рогатої худоби в господарствах Одеської області та заходи з профілактики неплідності корів і телиць.

Розум Є.Є., к. в. н., асистент,

Сологуб Г.Л., к. в. н., доцент,

Розум Л.М., к. в. н., доцент,

Одеський державний аграрний університет

В науковій статті наведені данні про стан відтворення великої рогатої худоби в господарствах різних форм власності Одеської області за 2009–2010 рр. Висвітлені відомості про розповсюдження і причини виникнення патології геніталій у корів та про рівень реалізацій ними біологічного потенціалу відтворення за умови впровадження регулярної акушерсько-гінекологічної диспансеризації маточного поголів'я худоби в окремих базових господарствах.

Ключові слова: стан відтворення, біологічний потенціал відтворення, акушерсько-гінекологічна патологія, акушерсько-гінекологічна диспансеризація.

Проблема відтворення великої рогатої худоби в господарствах різних форм власності як у масштабах України, та і в окремих регіонах потребує свого вирішення в максимально стислі строки. Критичне скорочення поголів'я великої рогатої худоби в процесі реформування аграрного сектору економіки країни зумовлено як низькою рентабельністю скотарської галузі, так і цілою низькою інших факторів [1].

Серед них в першу чергу слід відмітити відсутність чіткої науково-обґрунтованої системи організації інтенсивного відтворення худоби в умовах реформованих господарств різних форм власності, критично низький рівень використання біотехнологічних методів розведення її, широке розповсюдження неплідності корів і телиць на тлі порушень в їх годівлі, утриманні, експлуатації та інші фактори [2,3].

Мета роботи. В зв'язку з вище викладеним метою досліджень було вивчення стану відтворення великої рогатої худоби в господарствах Одеської області та ефективності впровадження акушерської і гінекологічної диспансеризації корів і телиць в окремих базових господарствах для профілактики неплідності тварин.

Матеріали і методи досліджень: У досліджах використанні: статистична звітність головного управління ветеринарної медицини в Одеській області та базових господарствах кафедри акушерства і хірургії Одеського ДАУ з питань відтворення великої рогатої худоби.

Стан відтворення великої рогатої худоби визначали шляхом встановлення рівня реалізації біологічного потенціалу маточного поголів'я господарств Одеської області у 2009–2010 рр. за схемою запропонованою Г.Г. Харута (4).

Розповсюдження та причини акушерсько-гінекологічних захворювань серед корів базових господарств (КСП ім. А.В. Трофімова, ТОВ «Авангард-Д» Овідіопольського району, Одеської області встановлювали за результатами акушерської і гінекологічної диспансеризації, які проводили за методиками Г.В. Зверєвої, М.В. Косенка та ін (5).

Ефективність впровадження в базових господарствах акушерської і гінекологічної диспансеризації корів встановлювали за загальноприйнятими показниками відтворювальної функції тварин.

Результати досліджень. Аналіз статистичної звітності з питань відтворення худоби та власні дослідження свідчать, що як в господарствах інших областей Південного регіону, так і в господарствах Одеської області зберігається стійка тенденція до скорочення маточного поголів'я великої рогатої худоби.

Так за станом на 01.01.2011 року кількість корів в господарствах Одеської

області становила 16365 голів, в той час як на 01.01.2010 року їх налічувалось 17694 голови, тобто лише за один рік їх кількість зменшилась на 7,5 %, а в порівнянні з часом до реформування сільськогосподарських підприємств більш ніж в 10 разів.

В таких районах Одеської області як Ананіївський і Балтський лише за 2010 рік маточне поголів'я скоротилось на 40,1 % і 45,4% відповідно. В Миколаївському районі за часи реформування в агропідприємствах маточне поголів'я великої рогатої худоби зникло.

Найбільш виражена тенденція до зменшення маточного поголів'я худоби серед господарств північних районів області. Переломити частково тенденцію до скорочення поголів'я великої рогатої худоби в господарствах області можна було б за рахунок повного використання біологічного потенціалу наявного маточного поголів'я худоби, але не жаль, як свідчить проведений нами аналіз цей резерв в господарствах області не реалізується.

Як свідчать результати проведеного аналізу реалізація потенціалу відтворення корів в умовах господарств Одеської області у 2009–2010 рр. становила відповідно на рівні 64 % і 61 %. При цьому вихід приплоду в розрахунку на 100 корів становив відповідно 73 і 70 телят, міжотельний період 498 і 514 діб, період від отелення до проявлення стадії збудження статевого циклу в середньому становив 92–103 доби, сервіс–період 210–226 діб, а заплідненість після першого осіменіння коливалась в межах 27–22 %.

Аналіз облікової і звітної зоотехнічної документації базових господарств з питань відтворення великої рогатої худоби свідчить, що не приділяється належної уваги вирощуванню ремонтних телиць. В зв'язку з цим ремонтні телиці досить пізно, в середньому лише у 20–22 місячному віці досягають необхідних вагових кондицій, а значна частина їх (до 13–17 %) у дворічному віці та дещо пізніше. Гостро стоїть питання в господарствах з забезпеченістю господарств пунктами штучного осіменіння.

Станом на 1.01.2011 року в господарствах області функціонувало 118 пунктів штучного осіменіння корів і телиць, організованих при установах ветеринарної медицини, 14 при племпідприємствах, 83 при сільсько-господарських підприємствах та 59 приватних. Таким чином з 710 крупних населених пунктів Одеської області штучне осіменіння сільсько-господарських тварин проводиться лише у 274. Відсоток забезпеченості пунктами штучного осіменіння корів і телиць крупних сіл становить 44 %, а сільськогосподарських підприємств лише 40%. Аналіз свідчить, що ефективність штучного осіменіння корів і телиць на пунктах сільськогосподарських підприємств низька. При цьому кратність осіменіння на одне запліднення (індекс осіменіння) у 2009–2010 рр. коливалась в межах 3,4–3,7.

Низькій рівень реалізації генетичного потенціалу відтворення маточного поголів'я великої рогатої худоби в базових господарствах зумовлений широким розповсюдженням акушерсько-гінекологічної патології, яка виникала на тлі порушення обміну речовин в організмі корів, хронічної гіподинамії та інших факторів.

З метою встановлення розповсюдження акушерсько-гінекологічної патології нами у 2010 році в базових господарствах впроваджена диспансеризація маточного поголів'я (табл. 1).

Таблиця 1.

Поширення акушерської і гінекологічної патології у корів в умовах господарств Овідіопольського району Одеської області.

Назва господарства	Всього обстежено корів	Виявлено акушерською патологією		Виявлено гінекологічною патологією		В тому числі			
		п	%	п	%	Патологія родів	Післяродові ускладнення	патологія	
								матки	яєчників
КСП ім. А.В. Трофімова	251	153	21,0	92	36,8	12 /22,6	41 /78,0	30 /39,1	50 /54,34
ТОВ «Авангард-Д»	310	70	25,3	92	36,7	15 /21,4	55 /78,6	41 /44,6	51 /55,4

Аналіз наведених у таблиці даних свідчить, що в умовах базових господарств акушерська патологія у корів коливається від 21,0 % до 25,3 %.

Гінекологічні хвороби діагностували у 36,7–36,8 % тварин. Серед акушерської патології найбільше поширення мають післяродові ускладнення – 78,0–78,6 % випадків. Патологія родів реєструвалася у 21,4–22,6 % корів.

Серед гінекологічних захворювань найбільше поширення має патологія яєчників – від 62,3 % до 70,0 % тварин.

Аналізуючи гінекологічний профіль неплодних корів показав, що серед гінекологічних хвороб найбільше поширення припадає на дисфункцію яєчників, зокрема 62,3–67,0 %, (на гіпофункцію і ПЖТ яєчників).

Таким чином на фоні порушення обміну речовин, адинамії і гіподинамії та інших факторів відбувається, в першу чергу зниження резистентності як організму корів, так і тканин статевих органів, наслідком чого є дисфункціональний стан регуляторної системи статевих органів та виникнення запальних процесів в них.

В зв'язку з особливостями територіального розташування тваринницьких ферм господарств, впровадження акушерсько-гінекологічної диспансеризації корів здійснювалось в умовах гіподинамії тварин.

Як засвідчили наші спостереження впродовж 2009–2010 рр. незважаючи на проведення комплексних заходів, передбачених системою акушерсько-гінекологічної диспансеризації реалізувати в повній мірі біологічний потенціал відтворення корів в умовах господарств не вдається (табл.2).

Таблиця 2.

Рівень реалізації біологічного потенціалу відтворної здатності корів в КСП ім. А.В. Трофімова і ТОВ «Авангард-Д» за умов проведення акушерської і гінекологічної диспансеризації.

Показники відтворення	Біологічний потенціал	Фактично реалізовано	
		Назва господарств	
		КСП ім. Трофімова	А.В. ТОВ «Авангард-Д»
Вихід телят на 100 корів	110–115	85	88
Між отельний період (діб)	315–365	429	416
Імпеданс-період (діб)	30–80	53	48
Сервіс-період (діб)	до 80	144	131
Заплідненість після першого осіменіння, %	50 ш.о.	19	22
Фізіологічна зрілість і вік при заплідненні (міс)	16–18	20	21
Перші роди (міс)	25–27	29	30
Індекс осіменіння	1	2,4	2,1
Реалізація потенціалу відтворення, %	100,0	74,0	76,5

Примітка: ш.о. – штучне осіменіння.

Отже, реалізацію відтворного потенціалу корів можливо досягти лише за умови здійснення в повній мірі комплексних заходів: загальногосподарських, агробіологічних, зоотехнічних та ветеринарних.

Висновки.

1. Показники відтворення великої рогатої худоби залишаються низькими до біологічного потенціалу в господарствах Одеської області. Реалізація потенціалу відтворення стада за 2009-2010 роки коливалася від 61 до 64 % (в середньому 62,5 %), вихід телят на 100 корів не перевищував 73, тривалість сервіс-періоду 223 доби, заплідненість корів від першого осіменіння була 22–27 % (в середньому 24,5 %), а індекс осіменіння – 3,4–3,7.
2. Тривала неплідність, яку відмічали у 30–57 % корів та зниження їх відтворної функції в післяродовому періоді обумовлюють функціональні розлади органів статеві системи тварин. Серед функціональних розладів найбільше поширення має гіпофункція яєчників – 53,1–58,3 % випадків.
3. Інтенсифікацію відтворення великої рогатої худоби в господарствах Одеської області в значній мірі реалізувати за рахунок впровадження системи акушерсько-гінекологічної диспансеризації корів і телиць, проведення загальногосподарських, агробіологічних та зоотехнічних заходів.

Література

1. Завірюха В.І. Патологія органів розмноження та стимуляція продуктивності корів / В.І. Завірюха, Б.М. Куртяк. – Львів: Те Рус. 1999. -148с.
2. Зверева Г.В. Рекомендації з профілактики неплідності худоби / Г.В.Зверева, В.А.Яблонський, М.В.Косенко.-К.:Наук світ, 2001.-18с.
3. Харута Г.Г. Стимуляція і синхронізація статевої циклічності у корів та методи підвищення заплідненості / Г.Г.Харута, С.С.Волков, В.В.Лотоцький та ін.. //Методичні рекомендації. – Біла Церква, 2009. -21с.
4. Хомин С.П. Етіопатогенез і значення акушерської патології в етіології неплідності корів / С.П. Хомин //Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. -2003.-Т.4.-вип.5.- С. 222-225.
5. Яблонський В.А. Проблеми відтворення тварин початку ХХІ століття / В.А.Яблонський //Науковий вісник НУБіПКУ. –Київ.-вип.136.-С.11-19.

Состояние воспроизводства крупного рогатого скота в хозяйствах Одесской области и мероприятия по профилактике бесплодия коров и телок. Розум Е.Е., Сологуб Г.Л., Розум Л.М.

В научной статье приведены данные о состоянии воспроизводства крупного рогатого скота в хозяйствах разных форм собственности Одесской области за 2009-2010 года. Представленные сведения о распространении и причинах возникновения патологии гениталий у коров и об уровне

реализаций ими биологического потенциала воспроизводства при условии внедрения регулярной акушерско-гинекологической диспансеризации маточного поголовья скота в отдельных базовых хозяйствах.

Ключевые слова: *состояние воспроизводства, биологический потенциал воспроизводства, акушерско-гинекологическая патология, акушерско-гинекологическая диспансеризация*

The reproduction of cattle in farms of Odessa region and measures for the prevention of infertility cows and heifers. Rozum E.E., Sologub G.L., Rozum L.M.

In the scientific article presents the data on the state of reproduction of cattle in farms of different forms of ownership of the Odessa area for 2009-2010. The information provided on the dissemination of and the causes of the pathology genitals in cows and on the level of implementation of their biological potential of reproduction provided introduction of a regular obstetric-gynecologic examination of breeding livestock in some base enterprises.

Key words: *state of reproduction, biological potential of reproduction, obstetric-gynecologic pathology, obstetric-gynecological examination*